

УДК 685.619(477.83)

Мандюк А. Б., Ріпак М. О.

ОЦІНКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ВІДКРИТИХ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКІВ м. ЛЬВОВА

Відкриті спортивні майданчики є одним з найпопулярніших типів спортивних споруд серед дітей різних вікових категорій. Мета дослідження – визначити функціональний стан відкритих спортивних майданчиків м. Львова.

У статті представлено результати дослідження функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова. Загалом оцінено 52 споруди вказаного типу. Методика оцінювання базувалася на положеннях, передбачених державними будівельними нормами України, гігієнічними вимогами та вимогами правил змагань з деяких видів спорту.

Представлено результати опитування учнів загальноосвітніх шкіл щодо стану доступної їм спортивної інфраструктури. Опитано 619 учнів віком 12-14 років та 487 учнів віком 15-17 років.

Ключові слова: рухова активність, школярі, майданчики, спортивні споруди.

Постановка проблеми. Рухова активність є важливою складовою здоров'я та благополуччя людини незалежно від її вікових, соціально-економічних та етнічних особливостей. Одним з визначальних критеріїв посилення позитивного впливу рухової активності, особливо на організм дітей та молоді, є взаємодія з природним середовищем. Виконання вправ на свіжому повітрі позитивно впливає не лише на фізичне, але й на емоційне самопочуття, підвищує стійкість організму до несприятливих впливів та запобігає виникненню низки захворювань. Уряди багатьох країн сприяють розбудові відповідної інфраструктури з метою збільшення кількості дітей, які займаються руховою активністю в спеціально обладнаних місцях [10].

Бурхливий розвиток сучасного суспільства постійно змінює вимоги до інфраструктури, яка повинна забезпечувати потреби людини в активному дозвіллі, рекреації та різних формах рухової активності [9]. Відкриті площинні спортивні споруди повинні розміщуватись на територіях, які сполучені зручними шляхами та під'їздами, а також передбачати обов'язкову інсоляцію протягом 3 год. [1].

Відкриті спортивні майданчики є одним з найпопулярніших видів спортивних споруд, які відвідують у вільний час учні різних вікових категорій [2]. Перебування на свіжому повітрі не лише позитивно впливає на рівень здоров'я дітей та підлітків, але й дозволяє досягнути їм мінімального рівня рухової активності у 60 хв. на день, як рекомендовано Всесвітньою організацією охорони здоров'я [5; 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчаючи проблеми організації активного дозвілля, автори Л. Ляховець та Н. Степчук звертають увагу на те, що проблеми організованого дозвілля громадян на сьогодні тісно пов'язані з невідповідністю оздоровчо-рекреаційної інфраструктури сучасним вимогам [3].

У процесі дослідження особливостей залучення населення до різних форм рухової активності в міських парках Л. Пасічник встановив, що дефіцит якісних спортивних споруд є однією з головних причин, які перешкоджають цьому процесу [4].

Група науковців з університету Південної Данії запропонувала моніторити діяльність дітей та підлітків за допомогою спеціальних пристроїв, які, використовуючи GPS, дозволяли фіксувати відповідні витрати часу. В результаті встановлено, що хлопці перебували на свіжому повітрі частіше за дівчат. Також вони частіше залучалися до рухової активності на відкритих спортивних майданчиках протягом навчального дня та у вільний час [6].

Вплив зелених зон, поєднаних з фізкультурно-спортивною інфраструктурою, на рівень рухової активності дітей молодшого шкільного віку досліджували також Ф. Мартенсон та М. Янсон [7].

Водночас у вітчизняних наукових працях проблеми впливу стану фізкультурно-спортивної інфраструктури на рівень рухової активності учнів різних вікових груп представлені не достатньо. Зазначене обумовило вибір мети дослідження.

Мета дослідження – визначити функціональний стан відкритих спортивних майданчиків м. Львова.

Завдання дослідження:

- здійснити оцінку функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова.
- визначити думку учнів загальноосвітніх шкіл м. Львова щодо стану міської спортивної інфраструктури.

Методи дослідження. У дослідженні використані методи теоретичного аналізу та синтезу, аналізу науково-методичної літератури, опитування та оцінки функціонального стану відкритих спортивних майданчиків за авторською методикою.

Результати дослідження та їх обговорення. У ході дослідження, згідно розробленої авторської методики, здійснено оцінку функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова. Загалом оцінено 52 споруди вказаного типу у різних районах міста. Оцінювання здійснено за 12-тибальною шкалою. Такий підхід обрано з метою можливості порівняння результатів оцінки стану спортивних майданчиків, здійсненого за авторською методикою, та аналогічної оцінки, яку здійснили опитані в ході дослідження учні загальноосвітніх шкіл.

У ході дослідження оцінювалися 5 груп характеристик, які в цілому визначали загальний стан об'єкту. До оцінюваних характеристик входили: функціональність (визначення кількості функціональних зон, розташованих на майданчику); відповідність спортивного обладнання та розмітки існуючим правилам з видів спорту / справність обладнання; вид / стан покриття; доступність / безпека; благоустрій / комфорт.

Кожна група вказаних характеристик оцінювалась окремо. Згідно з розробленими критеріями оцінювання, кожна група могла отримати від 0 до 12 балів. Загальна оцінка функціонального стану споруди була середньою від суми оцінок усіх груп характеристик.

За результатами проведеного дослідження найвищу оцінку отримала група показників "доступність / безпека". Середня оцінка цієї групи характеристик склала 9,2 балів.

Оцінка групи характеристик "функціональність" становила 8,9 балів. Благоустрій та комфорт відкритих спортивних майданчиків за результатами оцінювання отримали 7 балів. Найнижчими виявилися оцінки таких груп характеристик, як "стан покриття" та "відповідність / справність обладнання". Вказані групи отримали оцінки 6,9 та 6,7 балів відповідно (рис. 1).

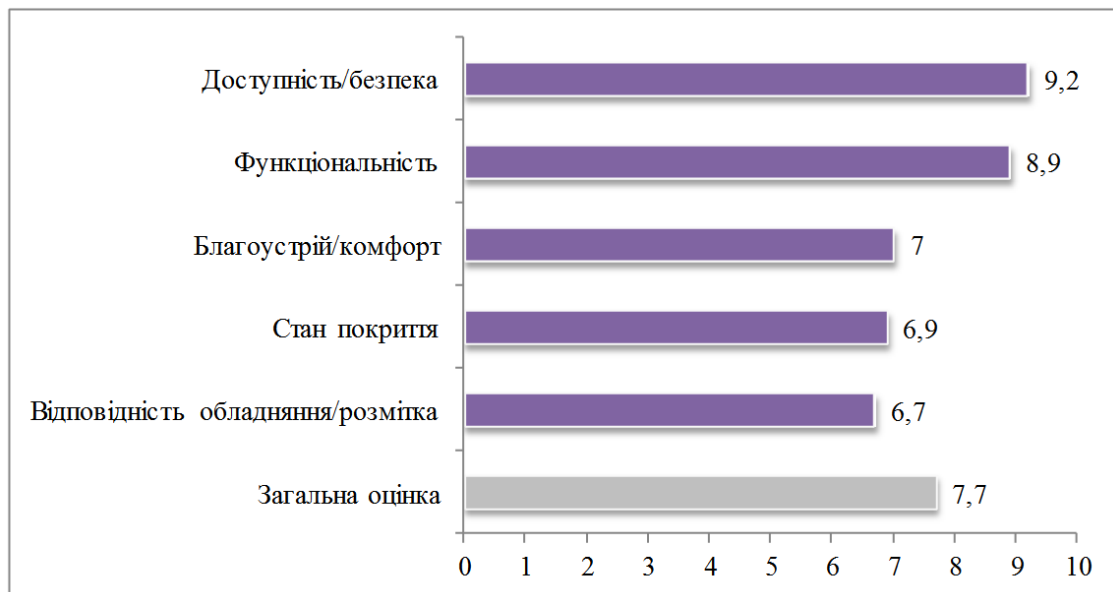

Рис. 1. Оцінка функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова (бали, n = 52)

За результатами оцінювання відкритих спортивних майданчиків м. Львова встановлено, що середня оцінка функціонального стану цих об'єктів становить 7,7 балів із максимальних 12.

Функціональний стан більшості майданчиків було оцінено в межах від 8 до 8,9 балів. Кількість споруд, які отримали такі оцінки, склала 20. Оцінку від 7 до 7,9 балів отримали 16 майданчиків. Ще 12 майданчиків, згідно з проведеним дослідженням, оцінено від 5 до 6,9 балів. Лише 4 відкриті спортивні майданчики відповідали оцінці 9 балів і вище.

Надалі представимо результати опитування учнів загальноосвітніх шкіл м. Львова, яке передбачало оцінку стану доступної їм спортивної інфраструктури. Респондентам запропонували оцінити стан спортивних об'єктів за 12-тибальною шкалою. Такий підхід обрано насамперед тому, що існуюча система оцінювання в школі є 12-тибальною, що полегшує, на нашу думку, розуміння учнями поставленого перед ними завдання. Крім цього, отримані дані можна було порівняти з результатами оцінки, здійсненої за авторською методикою.

З метою доступнішої інтерпретації отриманих результатів, ми об'єднали бали, якими учні оцінили спортивну інфраструктуру, у традиційні групи, де 1–3 бали відповідали оцінці "незадовільно", 4–6 балів – оцінці "задовільно", 7–9 балів – оцінці "добре" та 10–12 балів – оцінці "відмінно". Внаслідок цього встановлено, що 22,6 % учнів віком 12-14 років оцінюють стан доступних їм спортивних об'єктів як "відмінний". Узагальнену оцінку "добре" спортивній інфраструктурі поставило 51,8 % учнів. "Задовільним" вважають стан спортивної інфраструктури 19 % опитаних учнів.

Найменшою серед опитаних учнів виявилася група, яка оцінила стан спортивної інфраструктури як "незадовільний". Кількість таких учнів склала загалом 6,5 % (табл. 1).

Таблиця 1

**Узагальнена оцінка учнями віком 12-14 років
стану доступних їм спортивних об'єктів (n = 619)**

Бали	Хлопці, (%)	Дівчата, (%)	Разом, (%)
Незадовільно	9	4,4	6,5
Задовільно	23,1	15,6	19
Добре	51,3	52,2	51,8
Відмінно	16,7	27,8	22,6

Узагальнення результатів у групі учнів віком 15-17 років показало, що загалом 15,8 % учнів старшого шкільного віку оцінюють стан існуючої спортивної інфраструктури як "відмінний". Найбільшою виявилася група учнів, які оцінили цей стан узагальненою оцінкою "добре". "Задовільним" вважають стан спортивної інфраструктури загалом 27,1 % опитаних учнів (табл. 2).

Таблиця 2

**Узагальнена оцінка учнями віком 15-17 років
стану доступних їм спортивних об'єктів (n = 487)**

Бали	Хлопці, (%)	Дівчата, (%)	Разом, (%)
Незадовільно	17,9	7,3	13,5
Задовільно	26,9	27,3	27,1
Добре	39,7	49,1	43,6
Відмінно	15,4	16,42	15,8

Як і серед учнів віком 12-14 років, серед учнів старшого шкільного віку найменшою виявилася група, яка оцінила стан спортивної інфраструктури оцінкою "незадовільно".

Висновки. У результаті оцінювання функціонального стану відкритих спортивних майданчиків м. Львова загальна оцінка вказаного типу споруд склала 7,7 балів за 12-тибальною шкалою. Групи характеристик, які оцінювалися в ході дослідження, отримали такі результати: функціональність – 8,9 балів; відповідність спортивного обладнання та розмітки / справність обладнання – 6,7 балів; вид / стан покриття – 6,9 балів; доступність / безпека 9,2 балів; благоустрій / комфорт – 7 балів.

Більшість учнів загальноосвітніх шкіл віком 12–14 років оцінюють стан спортивних об'єктів м. Львова як добрий або відмінний. Загальний показник таких дітей становить 74,4 %. Серед учнів віком 15–17 років аналогічний показник виявився меншим, склавши 59,4 %.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Перспективним напрямом подальших досліджень цієї тематики є визначення залежності рівня залучення учнів різних вікових груп до рухової активності від типу функціонального стану спортивних споруд.

Використані джерела

1. Державні будівельні норми України. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. ДБН В.2.2-13-2003 / Державний комітет України з будівництва та архітектури. – Київ. – 2004. – 100 с.
2. Мандюк А. Б. Особливості використання спортивних майданчиків школярами для здійснення рухової активності під час дозвілля // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – 2017. – № 27–28. – С. 182–188.

3. Ляховець Л. Організація активного дозвілля за місцем проживання в системі фізичного виховання дорослого населення / Лариса Ляховець, Надія Степчук // Історичні, теоретико-методичні, медико-біологічні аспекти фізичної культури і спорту : мат. наук.-практ. конференції (Чернівці, 6-7 квітня 2016 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. – 2016. – С. 47–55.
4. Пасічняк Л. Проектування та реалізація програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення / Любомир Пасічняк // дис. ... канд. фіз. вих. : 24.00.02 ; Нац. універ. фізичного виховання і спорту України. – Київ. – 2017. – 208 с.
5. Global Recommendations on Physical Activity for Health / World Health Organization // Geneva : WHO Press, 2010. – 60 p.
6. Klinker C. Context-specific outdoor time and physical activity among school-children across gender and age: using accelerometers and GPS to advance methods / Charlotte Demant Klinker, Jasper Schipperijn, Jacqueline Kerr, Annette Kjær Ersbøll, Jens Troelsen // *Frontiers in public health*. – 2014. – 2: 20.
7. Mårtensson F. The role of greenery for physical activity play at school grounds / F. Mårtensson, M. Jansson, M. Johansson, A. Raustorp, M. Kylin, C. Boldemann // *Urban forestry & urban greening*. – 2014. – № 13.1. – P. 103–113.
8. McCurdy L. E. Using nature and outdoor activity to improve children's health / L. McCurdy, K. Winterbottom, S. Mehta // *Curr Probl Pediatr Adolesc Health Care*. – 2010. – № 40(6). – P. 152.
9. Pawlikowska-Piechotka A. Sport and Recreation Grounds: Urban Society Expectations / Anna Pawlikowska-Piechotka; Karolina Sawicka // *Physical Culture and Sport. Studies and Research*. – 2013. – № 57.1. – P. 33–43.
10. Sharma-Brymer V. Bringing nature to schools to promote children's physical activity / Vinathe Sharma-Brymer, Derek Bland // *Sports Medicine*. – 2016. – № 46.7. – P. 955–962.

Mandiuk A.B., Ripak M. O.

FUNCTIONAL STATE ESTIMATION OF THE OUTDOOR SPORTS GROUNDS IN LVIV

Aim of the research – to determine functional state of the outdoor sports grounds in Lviv.

Objectives of the research:

– to evaluate the functional state of outdoor sports grounds in Lviv.

– to determine the opinion of secondary school pupils in Lviv on the city sports infrastructure state.

Methods of the research. Methods of theoretical analysis and synthesis, analysis of scientific and methodological literature, poll and evaluation of the functional state of outdoor sports grounds by the author's technique, were used during the research.

Outdoor sports grounds are one of the most popular types of sports facilities among children of different age categories. Results of the research on outdoor sports grounds functional state in Lviv are presented in the article. Generally, 52 facilities of the specified type were estimated. According to a specially designed methodology, during the research 5 groups of characteristics were evaluated, which determined the general condition of the object. The evaluation characteristics included: functionality (determining the number of functional zones located on the sports ground); compliance of sports equipment and markup with the existing sport rules / serviceability of equipment; type / coverage condition; availability / safety; landscaping / comfort. The assessment methodology was based on the provisions stipulated in the state building codes of Ukraine, hygienic requirements and rules requirements of certain sports competitions.

According to the results of outdoor sports grounds evaluation in Lviv, it was determined, that the average estimation of the functional state of these objects is "7.7" points out of maximum "12".

The results of the poll among secondary school pupils on the state of available sport infrastructure are presented. 619 pupils aged 12-14 years old and 487 pupils aged 15-17 years were interviewed. It has been established, that most pupils aged 12-14 years evaluated the functional state of sports facilities positively, while among pupils aged 15-17 years this figure is lower by 20%.

Key words: motor activity, pupils, sports grounds, sports facilities.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018 р.